

УДК 780.74:027.7(1991-1999) (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-10>**Юрій ЗУБАЙ**

доктор філософії, викладач загального фортепіано, Київська муніципальна академія музики імені Р. Глієра, вул. Гетьмана Павла Скоропадського, 31, м. Київ, Україна, 01032

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1475-8368>**Бібліографічний опис статті:** Зубай, Ю. М. (2025). Фортепіанне мистецтво у матеріалах журналу «Музика» 1991–1999-х років. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 72–81, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-10>**ФОРТЕПІАННЕ МИСТЕЦТВО У МАТЕРІАЛАХ
ЖУРНАЛУ «МУЗИКА» 1991–1999-Х РОКІВ**

У статті здійснено аналіз публікацій, присвячених фортепіанному мистецтву, що публікувалися на сторінках журналу «Музика» упродовж 1991–1999 років. Систематизовано відповідні матеріали, введено до наукового обігу малодосліджені або призабуті факти з історії українського фортепіанного мистецтва зазначеного періоду, а також простежено їхній зв'язок із сучасними тенденціями розвитку національної музичної культури.

Метою статті є комплексний аналіз матеріалів, присвячених фортепіанному мистецтву, що були опубліковані на сторінках українського журналу «Музика» у 1991–1999 роках. Дослідження спрямоване на виявлення основних тематичних напрямів фортепіанної проблематики, оцінку значущості окремих публікацій для українського музикознавства та визначення ролі журналу як джерела збереження і популяризації національного фортепіанного спадку в умовах соціально-культурних трансформацій перших років незалежності України.

Методологія дослідження полягає у використанні міждисциплінарного підходу, що поєднує історико-культурний, джерелознавчий та контент-аналіз. Опрацьовано повний корпус фортепіанних публікацій журналу «Музика» за означений період із залученням біографічного методу, порівняльного аналізу, а також елементів нарративного підходу. Виокремлено кілька основних тематичних блоків: публікації біографічного характеру, рецензії на концерти, огляди конкурсів.

Наукова новизна. Уперше здійснено систематизацію та аналітичне осмислення публікацій фортепіанної тематики в журналі «Музика» у 1991-1999-х роках як єдиного цілісного феномену. Виявлено маловідомі факти щодо творчості окремих знакових українських піаністів, а також осмислено вплив тогочасних конкурсів на розвиток української фортепіанної школи. Аргументовано роль журналу як потужного комунікативного ресурсу фахової спільноти, що не лише фіксував події, але й формував оцінки та виконавські орієнтири.

Висновки. Фортепіанна тематика у журналі «Музика» 1991–1999 років охоплює широкий спектр проблем: від шанування пам'яті видатних митців до тогочасного конкурсного руху. Видання слугувало платформою для наукового дискурсу, збереження музичної спадщини та підтримки молодих талантів. Узагальнені матеріали підтверджують високий рівень інтелектуального й мистецького потенціалу української піаністичної школи, актуальність досліджуваної проблематики для сучасної науки та культурної політики. Проведене дослідження може бути корисним як для музикознавців, так і для виконавців-піаністів, педагогів, культурологів і дослідників української музичної періодики.

Ключові слова: періодична музична преса, 1990-ті в українській музиці, українські піаністи, музична журналістика.

Yuriy ZUBAY

Doctor of Philosophy, Teacher of General Piano, Kyiv Municipal Academy of Music of R. Gliera, 31 Hetman Pavla Skoropadsky St, Kyiv, Ukraine, 01032

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1475-8368>

To cite this article: Zubay, Yu. (2025). Fortepianne mystetstvo u materialakh zhurnalu «Muzyka» 1991–1999-kh rokiv [Piano Art in the Materials of Muzyka Journal of the 1991s and 1999s]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 72–81, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-10>

PIANO ART IN THE MATERIALS OF MUZYKA JOURNAL OF THE 1991S AND 1999S

The article analyzes publications dedicated to piano art that appeared in the journal Muzyka during the years 1991–1999. Relevant materials have been systematized, and little-studied or forgotten facts from the history of Ukrainian piano art during this period have been introduced into scholarly circulation. The article also traces their connection with contemporary trends in the development of national musical culture.

The aim of the article is to provide a comprehensive analysis of materials related to piano art published in the Ukrainian journal *Muzyka* between 1991 and 1999. The research seeks to identify the main thematic directions of piano-related issues, evaluate the significance of individual publications for Ukrainian musicology, and determine the role of the journal as a source for preserving and promoting the national piano heritage amid the socio-cultural transformations of the early years of Ukraine's independence.

The methodology involves an interdisciplinary approach combining historical-cultural, source-based, and content analysis. The complete body of piano-related publications from *Muzyka* during the specified period has been examined using the biographical method, comparative analysis, and elements of the narrative approach. Several key thematic categories are identified: biographical publications, concert reviews, and competition overviews.

Scientific novelty. This is the first attempt to systematize and analytically comprehend piano-related publications in *Muzyka* from 1991 to 1999 as a single coherent phenomenon. Little-known facts about the work of notable Ukrainian pianists have been uncovered, and the influence of contemporary competitions on the development of the Ukrainian piano school has been assessed. The journal's role as a powerful communicative resource for the professional community is substantiated, showing that it not only recorded events but also shaped evaluations and performance benchmarks.

Conclusions. Piano-related content in *Muzyka* from 1991 to 1999 covers a wide range of issues—from honoring the memory of prominent artists to the contemporary competition movement. The publication served as a platform for scholarly discourse, the preservation of musical heritage, and support for young talents. The summarized materials confirm the high level of intellectual and artistic potential of the Ukrainian piano school and the relevance of the studied topic for modern scholarship and cultural policy. This research may be valuable for musicologists, performing pianists, educators, cultural scholars, and researchers of Ukrainian music periodicals.

Key words: music periodicals, 1990s in Ukrainian music, Ukrainian pianists, music journalism.

Постановка проблеми. У контексті сучасних досліджень української музичної спадщини особливої уваги потребують матеріали, які фіксують перехідні процеси в музичному житті нашої держави, зокрема у сфері піаністичного виконавства, педагогіки та критики. Українське фортепіанне мистецтво 1990-х років розвивалося в умовах суттєвих соціокультурних трансформацій, зумовлених здобуттям незалежності та зміною загального вектора культурної політики. Цей період позначився зростанням творчої свободи, посиленням інтересу до національної музичної спадщини, активізацією концертного життя, а також появою нових виконавських і композиторських імен. Значну роль відігравали музичні конкурси, фестивалі та фахова періодика, які сприяли популяризації фортепіанного виконавства та стимулювали професійний розвиток піаністів. У 1990-х роках активно формувалося нове покоління музикантів, що поєднували академічні традиції з пошуками сучасних виконавських засобів. Власне одним із джерел дослідження українського фортепіанного мистецтва даної епохи можуть слугувати видання періодичного журналу «Музика».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Українська періодика як предмет дослідження українського музичного мистецтва розглядався у статті Н. Кобрин. У ній авторка здійснила аналіз висвітлення в україномовній пресі Галичини 1880-х років раннього етапу діяльності О. Нижанківського як композитора, диригента і популяризатора національної музичної

культури в контексті становлення музично-просвітницького руху (Кобрин, 2020). Фортепіанне мистецтво у різноманітних його проявах як джерело знань про певну епоху через дослідження періодичних друкованих видань розглядали А. Загладько, О. Гнатишин, Ю. Зубай.

А. Загладько у своїй дисертації проаналізувала особливості функціонування фортепіанної компоненти в концертному житті Києва 70–80-х років XIX століття за матеріалами преси, та з'ясувала типові форми концертної практики, охарактеризувала участь піаністів у музичному просторі міста та їхній внесок у формування київської виконавської школи (Загладько, 2020). У статті О. Гнатишин розглянуто формування та особливості фортепіанної публіцистики в Галичині 1930-х років як окремого явища, що засвідчило перехід від аматорських спроб до професійного музикознавчого аналізу. Дослідження акцентує на концептуальних підходах провідних авторів того часу, які через аналітичні та критичні публікації сприяли становленню національного дискурсу в українському фортепіанному мистецтві (Гнатишин, 2023). Ю. Зубай проаналізував зміст матеріалів журналу «Музика» 1970–1980-х років, присвячених фортепіанному мистецтву, здійснив їх класифікацію, виявив маловідомі факти, та окреслив їх зв'язок із сучасністю (Зубай, 2025).

Метою статті є комплексне дослідження фортепіанної компоненти видань журналу «Музика» в 1991-1999-х роках.

Завдання статті:

1. Проаналізувати тематичне розмаїття публікацій, присвячених фортепіанному мистецтву у журналі «Музика» 1991–1999 рр.

2. Окреслити основні напрямки висвітлення фортепіанної тематики.

3. Визначити роль журналу «Музика» як джерела популяризації та збереження фортепіанної спадщини в Україні в період 1991-1999-х років.

4. Здійснити узагальнення типології авторських підходів, поданих у публікаціях (науково-аналітичні, мемуарні, рецензійні тощо).

5. Встановити тенденції у розвитку фортепіанного виконавства та освіти, відображені в публікаціях журналу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Український журнал «Музика» вже більш ніж ціле століття є одним із джерел, на сторінках якого висвітлюються різноманітні аспекти українського музичного життя. У даній статті ми зосередимо увагу на діяльності даного журналу у перші роки незалежності України, коли українське класичне мистецтво переживало глибоку кризу через економічну нестабільність, втрату державної підтримки та зміну культурних орієнтирів. Показовою у цьому руслі є стаття М. Губар 1992 року у журналі «Музика», де аналізуючи критичний стан мистецтва в державі, у різноманітних проявах (не лише матеріальних) автор наводить курсивом лише одну фразу: «Прошу редакцію переказати гонорар за публікацію на фінансову підтримку часопису «Музика»» (Губар, 1992). Власне сам журнал у 1990-ті вже не завжди виходив стабільно по шість раз на рік, а об'єднував в одному номері кілька випусків, тому його періодичність стала рідшою.

Протягом 1991-1999-х років до складу редакційної колегії журналу «Музика» входили:

– композитори: Євген Станкович (до 1993), Левко Колодуб (з 1993), Олександр Яковчук (1993-1996), Михайло Степаненко (з 1999);

– музикознавці: Едуард Яворський (працював на посаді головного редактора журналу з 1970 по 2003 рік); Марина Черкашина, Тетяна Швачко, Іван Ляшенко (до 1993), Микола Гордійчук (до 1995), Ігор Мамчур (до 1998 включно), Олена Зінкевич (з 1993), Софія Грица (з 1999), Анатолій Лашенко (з 1999);

– диригенти: Анатолій Авдієвський, Іван Гамкало (до 1993), Олег Тимошенко (1993-1998), Володимир Рожок (з 1999);

– а також: баяніст Анатолій Онуфрієнко, театральний режисер Юрій Чайка (з 1993); співак Микола Огренич (до 1993).

У наступному розділі статті ми зосередимо увагу на основних напрямках видавничої політики журналу у період 1991-1999 років, котра репрезентує фортепіанне мистецтво.

Публікація фортепіанних творів на сторінках журналу. Починаючи з 1970 року кожен випуск журналу доповнювався невеликим нотним матеріалом, але якщо у період СРСР його переважно представляли вокально-хорові твори, котрі здебільшого оспівували тогочасний режим, то з часу незалежності України нотні розділи кожного випуску нерідко були представлені фортепіанними творами українських композиторів малих форм. Серед них у часовому проміжку 1991-1999 років були опубліковані: «Полька» М. Лисенка, «Вальс» Л. Ревуцького, «Хор співає» Л. Колодуба, «Mak-Steppe» Ф. Якименка, «Поема» оп.5 № 2 та вправи В. Косенка, «Танець» А. Караманова, «Прелюдія № 1» І. Карабиця», «Фантастичний танець» В. Івасюка у редакції О. Опанасюка, «Ліричний дует» з мюзиклу «Малюк» Ю. Шевченка у фортепіанній транскрипції.

Дослідження, присвячені маловідомих сторінкам творчої біографії знакових постатей українського фортепіанного мистецтва. О. Усатюк (Усатюк, 1991) реконструював невідомі факти «раннього» періоду життєтворчості Генріха Нейгауза в аспекті культурно-мистецького розвитку тогочасного Кропивницького (прим. автора, так як назва міста у різні історичні періоди змінювалась, то у самій статті використовується назва міста «Кіровоград», у цитованих в статті архівних документах «Єлизаветград»).

Н. Кашкадамова здійснила одну із перших спроб у реконструкції творчої біографії піаніста Романа Савицького, значна частина життєвого шляху якого нерозривно пов'язана з Львівщиною (музикант після другої світової війни покинув місто і більше в Україну не повертався). Авторка статті зауважує: «Половину свого творчого життя він (прим. автора, Р. Савицький) провів у Львові, проте сьогодні мало хто знає його ім'я. Втрачено майже всі документи,

що могли б розповісти про його діяльність» (Кашкадамова, 1991, с. 21). Інша стаття Н. Кашкадамової була спробою повернення призабутого на той час імені відомої свого часу піаністки зі Львова – Любки Колесси. Піаністка у 1920-1930-ті гастролувала по всій Європі та Америці, виступала на телебаченні в Лондоні, а з 1940-х проживала в Америці. Як зазначає у статті музикознавиця, у 1990-тих для широкого загалу відкриття Любки Колесси відбулося у серії передач на львівському радіо (Кашкадамова, 1994 с. 22-23). Діяльність даної піаністки вже у XXI столітті стала предметом наукового вивчення багатьох українських музикознавців, серед яких М. Тереховська (Тереховська), Н. Сторонська та А. Маркусь (Сторонська, Маркусь, 2023) й інші, але наймасштабнішим науковим доробком стала колективна монографія «Любка Колесса – українська піаністка» (Колесса, 2011), одним із редакторів якої є Н. Кашкадамова.

З. Меднікова до 90-ліття піаніста Володимира Горовиця присвятила йому статтю, котру можна назвати «біографічною заміткою». У ній вона основну увагу зосереджує на «київському періоді» життєтворчості митця, відповідаючи на поставлене запитання на початку статті: «Де шукати витoki такого феноменального явища, як Горовиць?». Саме даний період життя митця на думку авторки стали вирішальними в становленні його творчої особистості й світогляду (Меднікова, 1995, с. 24).

П. Батюшков у 1996 році до 100-літнього ювілею композитора, піаніста, педагога Віктора Косенка опублікував статтю, у якій опублікував свої роздуми про композиції митця, котрі не увійшли в десяти томне зібрання творів В. Косенка. Також у цій статті вперше опубліковане фото В. Косенка, зроблене у 1928 році. Пізніше саме це фото було використане в статті про нього в «Енциклопедії сучасної України», дискографії піаністки Наталії Шкоди, та багатьох інших джерелах, присвячених В. Косенку. Також у нотному доповненні цього ж випуску журналу «Музика» видано рукопис Поєми оп.5 № 2, котра досі існує лише у рукописі, та на жаль, залишається поза увагою сучасних піаністів-виконавців (Батюшков, 1996, с. 15-16). У наступному випуску журналу «Музика» своїми спогадами про В. Косенка поділилася його донька – Раїса Канеп. У її статті також

першочергова увага була зосереджена на тих творах, котрі або не були взагалі написані композитором, але виконувались митцем, або написані частково, або були написані, але рукописи яких втрачено. Серед них такі масштабні жанри як опера та симфонія, детальна робота над якими велася композитором, але з різних причин, на жаль, не була доведена до кінця (Канеп, 1996, с. 30).

Статті, присвячені тогочасним сучасним піаністам. К. Гейвандова у 1992 році присвятила статтю дев'ятирічній піаністці з Харкова – Олені Колісниченко, назвавши юну виконавицю «харківським дивом». Даний вираз без перебільшення можна вважати слушним, адже дівчинка, не дивлячись на свій вік вже не лише була лауреатом низки конкурсів, але і виступала з оркестром в Італії на запрошення Папи Іоана Павла Другого (Гейвандова, 1992). Нині О. Колісниченко вже багато років проживає в Німеччині, здобула там освіту у Вищій школі музики та театру м. Гонновера (в класі В. Крайнева) та веде активну концертну діяльність.

Подібна стаття була того ж року була присвячена іншій юній піаністці з м. Одеси – шістнадцятирічній Анні Кириченко, котру автор статті іменував «Одеським вундеркіндом». Серед її значних творчих досягнень, зазначених у статті, – виконання у тринадцять років всього першого тому ДТК Й.С. Баха, а у п'ятнадцять років – другого. Відмінність цієї від попередньої аналогічної статті, у тому що ймовірно, публікація статті мала на меті не лише привернути увагу до обдарованої піаністки, але і знайти спонсорів на оплату її участі у Міжнародному конкурсі ім. Й.С. Баха у м. Саарбрюккені (Німеччина) (Бродавко, 1992). Нині А. Кириченко активно виступає як сольна виконавиця та ансамблістка, викладає у Берлінській вищій школі музики ім. Г. Ейслера.

У 1997 році в журналі було опубліковане інтерв'ю з піаністом Юрієм Котом, доповнене художнім вступом інтерв'юєра, у якому піаніст розповів про свою виконавську, педагогічну, конкурсну діяльність та поділився особливостями успіху у слухачів (Аріскіна, 1997, с. 22-23). Варто зазначити, що більшу цінність у формуванні для читачів «творчого портрету» Ю. Кота являє розгорнуте інтерв'ю, зафіксоване Романом Юсипєєм у 2005 році, котре також було опубліковане у журналі

«Музика». У цьому інтерв'ю піаніст ділиться своїми роздумами щодо сучасної музики, особливостями співпраці з сучасними композиторами, розповідає цікаві «немузичні» епізоди свого навчання у школі та консерваторії (Юсипей, 2025, с. 22-23).

Не обійшли увагою у виданнях журналу й одного з найзнаковіших українських піаністів ХХ століття – Святослава Ріхтера. Невдовзі після його смерті (1997) К. Шамаєва опублікувала статтю, у якій аналізує творчу біографію піаніста в аспекті взаємозв'язків з Україною. Авторка наводить чимало цікавих фактів пов'язаних із «житомирським» періодом життя піаніста. Ще одна особливість статті полягає в тому, що у переважній більшості праць С. Ріхтер розглядається лише як піаніст-виконавець. К. Шамаєва розглядає усі його мистецькі сфери діяльності, навіть якщо звернення митця до них було разове. І в цьому ключі науковиця підводить нас до очевидного висновку: «Він з успіхом міг стати композитором, диригентом, художником, режисером, літератором і присвятити своє життя ще багатьом професіям, які потребують душевної щедрості, доброти, чистоти, могутнього інтелекту» (Шамаєва, 1997, с. 21).

Рецензії на фортепіанні концерти. І. Верхола в статті, присвяченій огляду концерту учнів-піаністів Київської спеціальної музичної школи-десятирічки в Будинку композиторів наголосила на важливості проведення подібних заходів, адже учасники концерту виконували твори композиторів того часу, серед яких Г. Сасько, М. Скорик, М. Степаненко, Ю. Шамота інші. На думку авторки статті подібна традиція лише заохочуватиме композиторів писати український педагогічний репертуар (Верхола, 1991, с. 31).

Н. Малієнко написала рецензію на концерти пам'яті Володимира та Регіни Горовиць, котрі проходили у Малому залі Київської консерваторії наприкінці осені. У них взяли участь 58 музикантів, серед яких тогочасні знані піаністи – Етелла Чуприк, Наталія Чеснокова, Ольга Дмитренко, Тетяна Абаєва, студенти Київської консерваторії – Євген Громов, Олександра Зайцева, учень Київської середньої спеціальної музичної школи ім. М. Лисенка – Михайло Данченко та інші музиканти. Авторка статті аналізуючи виступи відповідає на питання поставлене в її назві – «Чи надовго

вистачить талантів?», – «Підростає обдарована зміна. Тож є кому передати естафету мистецького служіння» (Малієнко, 1995, с. 25-31).

Фортепіанні конкурси. Конкурсу ім. Г. Нейгауза у Кіровограді – «Нейгаузівські музичні зустрічі», проведеному у 1992 році присвятила свою статтю – О. Ігнат'єва (Ігнат'єва, 1992), Четвертому міжнародному фестивалю ім. Г. Нейгауза і Четвертий конкурс піаністів – студентів музичних училищ України – І. Щербанюк (Щербанюк, 1994, с. 31).

Цікавими були роздуми М. Ільницької про конкурс ім. Лисенка, опубліковані на сторінках журналу, котрий у 1992 році вперше проходив в статусі «міжнародного». На думку авторки: «Він не набув необхідних ознак не тільки через ігнорування зарубіжними митцями (із трьох представників «дальнього» зарубіжжя, ніхто не приїхав), наші піаністи, котрі мають певний досвід концертної діяльності теж не виявили належного інтересу. Проблеми з репетицією, третій тур доповнювався годинною сольною програмою, а не лише грою з оркестром. П'єса «Відлуння Г. Ляшенка, котра прозвучала на другому турі 17 раз не була виконана в галаконцерті. З позитивного – водночас справжнім відкриттям конкурсу став піаніст Вадим Гладков¹, котрий настільки вразив журі, що відзначило його першою премією, не давши нікому з учасників другу, чим показали його відрив від інших конкурсантів (Ільницька, 1993).

Наступний конкурс ім. М. Лисенка, котрий був проведений у 1997 році теж висвітлила у журналі М. Ільницька. Її розгорнута рецензія була також доволі критичною. З негативних сторін авторка статті виокремила: недостатню увагу закордонних виконавців (взяли участь лише троє); відсторонення після другого туру найяскравіших учасників; відсутність широкої реклами конкурсу та прес-конференції після проведення конкурсу; а також допуск до журі учасників конкурсу. З позитивних сторін проведення конкурсу (на думку М. Ільницької) – наявність великих премій лауреатам, підвищення загального рівня учасників, відносно попереднього конкурсу та внесення до програмних вимог другого туру Першої рапсодії М. Лисенка, котра незаслужено була

¹ Вадим Гладков – піаніст, педагог, концертмейстер. На конкурсі Лисенка у 1992 році представляв Київську консерваторію, клас професора В. Сагайдачного (III курс).

осторонь уваги виконавців, а на цьому конкурсі прозвучала в другому турі 14 раз (Ільницька, 1998, с. 8-11).

У журналі також висвітлено вперше проведений у 1992 році регіональний конкурс юних піаністів ДМШ ім. Н. Нижанківського, коло завдань якого полягало не лише в творчому обміні досвідом, підтримкою юних талантів, але як зазначає у статті Л. Філоненко – «зараз потрібно якнайшвидше реабілітувати несправедливо замовчувані шедеври, створені митцями, які тривалий час були у забутті» (Філоненко, 1993). З нещодавніх публікацій детальніше проаналізувала шлях становлення і розвитку цього конкурсу У. Молчко (Молчко, 2021).

З. Меднікова опублікувала свою рецензію на Міжнародних конкурс піаністів ім. В. Горовиця, проведений у 1995 році. Авторка, сама будучи професійною піаністкою аргументовано висловила власне бачення результатів змагання, котре далеко не завжди співпадало з думкою журі. Також рецензія привертає увагу тим, що її авторка не лише розглядала учасників в рамках конкурсу, але і щодо окремих виконавців наводила факти їх вдалої виконавської діяльності у інших конкурсах та поділилась багатьма цікавими світлинами з заходу. Власне серед тогочасних учасників конкурсу, котрі наразі успішно репрезентують українське фортепіанне мистецтво є Дмитро Таванець, Ірина Стародуб, Артем Ляхович, Павло Гінтов (Меднікова, 1995, с. 21).

Того ж року цей конкурс надихнув Ніну Казимирову (у той час президент асоціації педагогів-піаністів України) на проведення Міжнародного конкурсу імені В. Горовиця в Харкові (у 1995 р.), учасниками якого мали стати концертуючі музиканти. Інтерв'ю з мисткинею, у якому обговорювались деталі цього конкурсу, було розміщено на сторінках журналу «Музика». На жаль, ця ідея не була втілена, ймовірно тому, що цей конкурс планувався як некомерційний (Шубіна, 1995, с. 12-13). Проте, того року у Харкові був проведений конкурс юних піаністів ім. П. Луценка, під патронатом В. Крайнева та конкурс у рамках фестивалю «Харківські ансамблі», результати та загальний хід якого було висвітлено Р. Мізітовою в журналі «Музика» у 1996 році (Мізітова, 1996, с. 21).

Другий Міжнародний конкурс піаністів пам'яті В. Горовиця, проведений у 1997 році отримав своє висвітлення на сторінках журналу у розгорнутій публікації М. Ільницької. Особливість саме цього конкурсу полягала в тому, що саме тоді він проходив іспит на право увійти до Всесвітньої Федерації Міжнародних конкурсів, і цей іспит було пройдено успішно. Паралельно авторка статті аналізує результати конкурсу задається питанням: «Чому з 39 представників України жоден у трьох категоріях не зайняв першого місця?». Відповідь полягала в тому, що не дивлячись на високий рівень української фортепіанної школи навчання наших піаністів проходить на інструментарії посередньої якості, і через брак фінансування ця проблема вилилась в таку проблему. На конкурс був привезений рояль «ЯМАХА» з Японії і ті учасники, котрі, ймовірно, завжди займаються на якісних інструментах змогли продемонструвати більше темброве багатство (Ільницька, 1997, с. 2-4). Ретельно проаналізувала програми та порівняла різноманітні виконання учасників саме цього конкурсу у своїй статті в журналі «Музика» також піаністка та педагог Ніна Найдич. Її стаття вийшла аж через рік після проведення конкурсу, але вона не втратила свою актуальність, але через призму часового відрізка її порівняння та аналогії з першим конкурсом В. Горовиця сприймались доволі раціонально (Найдич, 1998, с. 20-21).

М. Ільницька також опублікувала на сторінках журналу «Музика» свою рецензію на Третій Міжнародний конкурс піаністів пам'яті В. Горовиця, проведений у 1999 році. Загалом, на думку авторки, конкурс залишив позитивні враження, адже рівень учасників, особливо молодшої групи, був значно вищим, ніж на попередніх конкурсах, представники України отримали навіть золото (на попередньому не вище срібла), а також на цьому конкурсі достойно представила себе національна фортепіанна школа на периферії (учні Т. Кім із Севастополя, М. Кратінової з Кривого Рогу, Л. Ощепкової з Харківської ДМШ № 13) (Ільницька, 1999, с. 7-9).

Своє висвітлення на сторінках журналу «Музика» отримав і Перший Міжнародний конкурс молодих піаністів ім. Алемдара Караманова, проведений у 1996 році в Сімферополі, головна мета якого – популяризація його

творчості. Особливість цього конкурсу, на відміну від попередніх, описаних в даній статті, у наявності онлайн-номінації. Власне у самій статті, це описується як значна серйозна новація того часу: «Вперше працювала всесвітня комунікаційна система «ІНТЕРНЕТ. Завдяки цьому експерименту вдалося досягти живого звучання музики і реалізувати одну із ідей організаторів, щоб це був не конкурс вчорашнього дня, а орієнтир на майбутнє» (Булкін, 1997, с. 5-6).

Проведений 1998 року у Харкові Четвертий Міжнародний конкурс Володимира Крайнева отримав абсолютно позитивну рецензію опубліковану у журналі «Музика». Адже особливість цього конкурсу полягала в тому, що окрім високого рівня підготовки учасників лауреати отримували можливість виступати у фестивалях закордоном (за рахунок Міжнародного фонду В. Крайнева), окремі можливість навчатися у В. Крайнева у Ганновері (Німеччина), та й загалом кожен учасник, педагог мав нагоду поспілкуватись із самим маестро, у той час отримати рекомендації на рахунок своєї гри (Степанченко, 1998, с. 6-7).

У даному розділі статті було висвітлено конкурси, котрі були або з часом стали «знаковими» в українському фортепіанному мистецтві. Але згадаємо, що на сторінках журналу отримали своє висвітлення і конкурси іншого значення. Зокрема, у 1998 році було опубліковано замітку про започаткування регіонального конкурсу піаністів Рівненським інститутом культури. Його особливість полягала в тому, що він був розрахований на випускників середніх музичних навчальних закладів, а головним призом (для переможців) було зарахування до даного вузу без іспитів (Будз, Михайлова, 1998, с. 32). В подальшому даний конкурс отримав назву «Шоу-конкурс «Західний регіон», також він розширив коло своїх номінацій та став всеукраїнським у 2002 та міжнародним у 2006 роках. Останній раз проводився у 2009 році.

Наукові доробки піаністів. Рецензія на монографію К. Шамаєвої опублікувала Н. Некрасова «Дослідження цікаве і корисне», на думку авторки рецензії: «В межах рецензії важко дати навіть побіжне уявлення про дійсний обсяг титанічної роботи, яку здійснила К. Шамаєва. Більше того, ця книга, кожна сторінка якої позначена відбитком особистості

автора, інтелегентної, високоосвіченої і доброї людини» (Некрасова, 1992).

У 1995 році була опублікована стаття знаменитого піаніста Олега Криштальського, особлива тим, що в ній піаніст постає перед читачами як «талановитий оповідач» (за Н. Кашкадамовою в епіграфі до цієї статті). У даній статті О. Криштальський через призму своїх спогадів аналізує творчі портрети своїх педагогів, яскравих представників львівської піаністичної школи першої половини ХХ століття – Романа Савицького, Леопольда Мюнцера, Василя Барвінського, Галі Левицької (Криштальський, 1995 с. 22-23).

У 1996 році Р. Сулім опублікувала доволі новаторську статтю у якій проаналізувала вплив композиторської Ф. Шопена на українську фортепіанну школу, у якій однією з головних причин такої частого звернення українських композиторів до типово шопенівських жанрів, часте включення Ф. Шопена до програм під час навчання українських піаністів, та внесення цього композитора у репертуарні списки зрілих українських виконавців авторка статті вбачає у просвітницькій, виконавській, педагогічній та композиторській діяльності Миколи Лисенка на теренах України вкінці ХІХ-початку ХХ століття. Авторка наводить конкретні архівні факти з концертного життя М. Лисенка, де він з успіхом виконує твори Ф. Шопена, свідченням чого є чудові відгуки про це у газетних статтях. Н. Сулім проаналізувала програмні репертуарні списки, укладені М. Лисенком, як педагогом-піаністом, у яких часто фігурують твори Ф. Шопена, та побіжно аналізує «шопенівські» жанри у творчості М. Лисенка (Сулім, 1996, с. 20-21).

Проблематика виконавського аналізу фортепіанних творів у 1990-ті на сторінках журналу «Музика» посідала вже незначне місце в порівнянні з попередніми десятиліттями, адже в Україні активно почали з'являтися спеціалізовані журнали. Зокрема, фахові журнали України зі спеціальності «Музичне мистецтво»: «Українська культура: Минуле, сучасне і шляхи розвитку» (1995), «Музичне мистецтво і культура», «Українське музикознавство» (1997), «Проблеми етномузикології», «Київське музико-знавство» (1998), «Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство», «Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського» (1999).

Проблеми виховання піаністів представлена єдиною статтею Е. Печерської, котра піднімає питання оновлення репертуарних вимог учнів-піаністів ДМШ, адже на її думку загальний рівень вихованців музичних шкіл поступово знизився внаслідок низки факторів: збільшення кількості ДМШ та музичних студій, наявності значної кількості учнів, котрі залишають навчання в цих закладах після двох-трьох років навчання. Побіжно у статті авторка порівнюючи аналізує програмні вимоги для ДМШ за 1957, 1973 та 1988 роки відслідковує тенденцію до ускладнення програмних вимог. Підсумовуючи Е. Печерська пропонує певні «новаторські» ідеї, серед яких окрім полегшення програмних вимог: словесна розповідь учнів про виконувані ними твори на іспиті, задля комплексного досягнення репертуару; зміна назви дисципліни «спеціальність» на «гра музичному інструменті», для чіткого дефініційного розуміння суті дисципліни дітьми; введення в програми легких перекладень композицій світової

класики, для практичного ознайомлення з ними (Печерська, 1991). Зауважимо, що ймовірною причиною відходу «на другий план» даного блоку теж є тогочасне поступове поширення профільних журналів присвячених музичній педагогіці.

Таким чином, матеріали журналу «Музика» 1991–1999 років становлять унікальний джерельний масив, що не лише фіксує динаміку розвитку українського фортепіанного мистецтва у період суттєвих суспільних змін, а й відображає складні процеси самоідентифікації музичної культури в умовах незалежності. Публікації цього часу засвідчують багатогранність тематики, глибину аналітичного осмислення, а також щире зацікавлення авторів у збереженні і популяризації національного мистецького спадку. Залучення цих матеріалів до наукового обігу є важливим кроком у поглибленні сучасного розуміння історії української піаністичної школи та її ролі в європейському музичному контексті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аріскіна М. Іпостасі Юрія Кота. *Музика*. 1997. № 2. С. 22–23.
2. Батюшков П. Гортаючи сторінки. *Музика*. 1996. № 5. С. 15–16.
3. Бродаво Р. Одеський вундеркінд. *Музика*. 1992. № 3. С. 19.
4. Будз М., Михайлова О. Панорама подій. Рівне. *Музика*. 1998. № 4. С. 32
5. Булкін А. Шануючи сучасника. *Музика*. 1997. № 2. С. 5–6.
6. Верхола І. Творці-виконавці. *Музика*. 1991. № 4. С. 31.
7. Гнатишин О. Є. Про висвітлення фортепіанного мистецтва у галицькій публіцистиці 1930-х років (мета, проблематика, концептуальні авторські пріоритети). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2023. № 4. С. 113–120.
8. Губар М. Не на користь культурі. *Музика*. 1992. № 3. С. 18.
9. Загладько А. О. *Фортепіанна компонента у концертному житті Києва 70–80-х років XIX століття* (дис. канд. мистецтвознавства 17.00.03). Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. 2020. 381 с.
10. Зубай Ю.М. Фортепіанне мистецтво на сторінках журналу «Музика» 1970-1980-х років. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. Вип. 1. С. 49–57. doi:10.32782/facs-2025-1-8.
11. Ігнат'єва О. Щовесни в Кіровограді. *Музика*. 1992. № 4. С. 32.
12. Ільницька М. Другий міжнародний конкурс пам'яті Володимира Горовиця. *Музика*. 1997. № 4. С. 2–4.
13. Ільницька М. Конкурс ім. Лисенка. Піаністи. *Музика*. 1993. № 1. С. 15.
14. Ільницька М. Конкурс імені Миколи Лисенка. *Музика*. 1998. № 1. С. 8–11.
15. Ільницька М. На межі тисячоліть. *Музика*. 1999. № 3. С. 7–9.
16. Гейвандова К. Харківське диво. *Музика*. 1992. № 1. С. 11
17. Канеп Р. В. Штрихи до портрету. *Музика*. 1996. № 6. С. 30
18. Кашкадамова Н. Піаністка світової слави. *Музика*. 1994. № 2. С. 22–23.
19. Кашкадамова Н. Б. Роман Савицький – піаніст та педагог. *Музика*. 1991. № 4. С. 20–24.
20. Кобрин Н. Українська періодика Галичини про музичну діяльність Остапа Нижанківського у 80-х рр. XIX ст. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. № 10. 2020. С. 110–125
21. Колесса Любка. Українська піаністка: статті та матеріали / ред.-упор. Н. Кашкадамова, В. Бобицька. Львів: Літопис, 2011. 460 с.
22. Криштальський О. Р. Львівська школа піаністів. *Музика*. 1995. № 4. С. 22–23
23. Малієнко Н. Чи надовго вистачить талантів? *Музика*. 1995. № 1. С. 25-31
24. Меднікова З. С. Геній інтерпретації. *Музика*. 1995. № 1. С. 24.

25. Меднікова З. С. Імені Горовиця. *Музика*. 1995. № 4. С. 20–21.
26. Мізітова Р. Конкурсні дні. *Музика*. 1996. № 1. С. 21.
27. Молчко У., Вакс Р. Всеукраїнський конкурс юних піаністів імені Нестора Нижанківського: здобутки та перспективи. *Музичне мистецтво і культура*. 2021. № 2(31). С. 228–238. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-31-2-18>
28. Найдич Н. М. Думки вголос. *Музика*. 1998. № 5. С. 20–21.
29. Некрасова Т. Дослідження цікаве і корисне. *Музика*. 1992. № 6. С. 20
30. Печерська Е. Я не вчитель фортепіанної гри... *Музика*. 1991. № 5. С. 10–11.
31. Степанченко Г. У сузір'ї талантів. *Журнал «Музика»*. 1998. № 4. С. 6–7.
32. Сторонська Н., Маркусь А. Педагогічна діяльність видатної української піаністки Любки Колесси. *Теорія та практика мистецької освіти у цивілізаційних викликах сьогодення : матеріали VII Міжнар. наук. практ. конф. : зб. / ДДПУ ім. І. Франка, ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ун-т ім. Яна Кохановського (Польща) та ін. ; ред.-упоряд.:* 3. Гнатів, Т. Медвідь. Дрогобич : ДДПУ ім. Івана Франка, 2023. С. 261–263.
33. Сулім Р. Муза романтизму. *Музика*. 1996. № 5. С. 20–21.
34. Тереховська М. Любка Колесса в дзеркалі своєї доби. *Київське музикознавство*. 2017. № 56. С. 267–274.
35. Усатюк О. Молоді роки Г. Нейгауза. *Музика*. 1991. № 4. С. 19–20.
36. Філоненко Л. Присвячено Несторові Нижанківському. *Музика*. 1993. № 2. С. 15.
37. Шамаєва К.І. Піаніст століття. *Музика*. 1997. № 6. С. 12–15.
38. Шубіна Л. Грандіозний і некомерційний. *Музика*. 1995. № 5. С. 12–13.
39. Щербанюк І. Конкурс молодих піаністів. *Музика*. 1994. № 4. С. 31
40. Юсипей Р. Юрій Кот: «Я остерігаюся популярної музики». *Музика*. 2005. № 5. С. 22–23.

REFERENCES:

1. Ariskina M. (1997). Ipostasi Yurii Kota [Ipostases of Yuri Kot]. *Muzyka*. № 2. S. 22–23. [in Ukrainian].
2. Batiushkov P. (1996). Hortaichy storinky [Turning the pages]. *Muzyka*. № 5. S. 15–16. [in Ukrainian].
3. Brodavko R. (1992). Odeskyi vunderkynd [Odesa prodigy]. *Zhurnal "Muzyka" – Journal "Music"*, 3, 19. [in Ukrainian].
4. Budz M., Mykhailova O. (1998). Panorama podii. Rivne [Panorama of events. Rivne]. *Muzyka*. № 4. S. 32. [in Ukrainian].
5. Bulkin A. (1997). Shanuiuchy suchasnyka [Honoring the contemporary]. *Muzyka*. № 2. S. 5–6. [in Ukrainian].
6. Verkhola I. (1991). Tvortsy-vykonavtsi [Creators-performers]. *Muzyka*. № 4. S. 31. [in Ukrainian].
7. Hnatyshyn O. Ye. (2023). Pro vysvitlennia fortepiannogo mystetstva u halytskii publikystytsi 1930-kh rokiv [Coverage of piano art in Galician journalism of the 1930s]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts*. № 4. S. 113–120. [in Ukrainian].
8. Hubar M. (1992). Ne na korist kultury [Not in favor of culture]. *Muzyka*. № 3. S. 18. [in Ukrainian].
9. Zahliadko A. O. (2020). Fortepianna komponenta u kontsertnomu zhytti Kyieva 70–80-kh rokiv XIX stolittia [The piano component in concert life of Kyiv in the 1870s–1880s] (Candidate's thesis). National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky. [in Ukrainian].
10. Zubai Yu. M. (2025). Fortepianne mystetstvo na storinkakh zhurnalu "Muzyka" 1970–1980-kh rokiv [Piano art on the pages of "Muzyka" journal in the 1970s–1980s]. *Fine Art and Culture Studies*. № 1. S. 49–57. <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-8> [in Ukrainian].
11. Ihnatieva, O. (1992). Shchovesny v Kirovohradi [Each spring in Kirovohrad]. *Muzyka*. № 4. S. 32. [in Ukrainian].
12. Ilytska M. (1997). Druhyi mizhnarodnyi konkurs pam'iaty V. Horovytsia [Second International Competition in Memory of V. Horovitz]. *Zhurnal "Muzyka" – Journal "Music"*, 4, 2–4. [in Ukrainian].
13. Ilytska M. (1993). Konkurs im. Lysenka. Pianisty [Lysenko Competition. Pianists]. *Muzyka*. № 1. S. 15. [in Ukrainian].
14. Ilytska M. (1998). Konkurs imeni Mykoly Lysenka [Mykola Lysenko Competition]. *Muzyka*. № 1. S. 8–11. [in Ukrainian].
15. Ilytska M. (1999). Na mezhi tysiacholit [On the threshold of millennia]. *Muzyka*. № 3. S. 7–9. [in Ukrainian].
16. Heivandova, K. (1992). Kharkivske dyvo [Kharkiv wonder]. *Muzyka*. № 1. S. 11. [in Ukrainian].
17. Kanep R. V. (1996). Shtrykhy do portretu [Strokes to a portrait]. *Muzyka*. № 6. S. 30. [in Ukrainian].
18. Kashkadamova, N. (1994). Pianistka svitovoi slavy [A world-famous pianist]. *Muzyka*. № 2. S. 22–23. [in Ukrainian].
19. Kashkadamova N. B. (1991). Roman Savytskyi – pianist ta pedahoh [Roman Savytskyi – pianist and teacher]. *Muzyka*. № 4. S. 20–24. [in Ukrainian].

20. Kobryn N. (2020). Ukrainska periodyka Halychyny pro muzychnu diialnist Ostapa Nyzhankivskoho u 80-kh rr. XIX st. [Ukrainian press of Galicia on the musical activity of Ostap Nyzhankivskyi in the 1880s]. *Zbirnyk prats NDI presoznavstva – Collected Papers of the Research Institute of Press Studies*. № 10. S. 110–125. [in Ukrainian].
21. Kolessa L. (2011). *Liubka Kolessa – ukrainska pianistka: stati ta materialy* [Liubka Kolessa – Ukrainian Pianist: Articles and Materials] (N. Kashkadamova & V. Bobytska, Eds.). Lviv: Lytopys. [in Ukrainian].
22. Krishtalskyi O. R. (1995). Lvivska shkola pianistiv [Lviv school of pianists]. *Muzyka*. № 4. S. 22–23. [in Ukrainian].
23. Malienko N. (1995). Chy nadovho vystachyt talantiv? [Will the talents last long?]. *Muzyka*. № 1. S. 25–31. [in Ukrainian].
24. Mednikova Z. S. (1995). Henii interpretatsii [Genius of interpretation]. *Muzyka*. № 1. S. 24. [in Ukrainian].
25. Mednikova Z. S. (1995). Imeni Horovytsia [In the name of Horowitz]. *Muzyka*. № 4. S. 20–21. [in Ukrainian].
26. Mizitova R. (1996). Konkursni dni [Competition days]. *Muzyka*. № 1. S. 21. [in Ukrainian].
27. Molchko U., Vaks R. (2021). Vseukrainskyi konkurs yunych pianistiv imeni Nestora Nyzhankivskoho: zdobutky ta perspektyvy [The All-Ukrainian Competition of Young Pianists Named After Nestor Nyzhankivskyi: Achievements and Prospects]. *Muzychne mystetstvo i kultura – Music Art and Culture*. № 2 (31). S. 228–238. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-31-2-18> [in Ukrainian].
28. Naidych N. M. (1998). Dumky vholos [Thoughts aloud]. *Muzyka*. № 1. № 5. S. 20–21. [in Ukrainian].
29. Nekrasova, T. (1992). Doslidzhennia tsikave i korysne [Interesting and useful research]. *Muzyka*. № 6. S. 20. [in Ukrainian].
30. Pecherska E. (1991). “Ja ne vchytel fortepiannoi hry...” [“I am not a piano playing teacher...”]. *Muzyka*. № 5. S. 10–11. [in Ukrainian].
31. Stepanchenko H. (1998). U suziri talantiv [In the constellation of talents]. *Muzyka*. № 4. S. 6–7. [in Ukrainian].
32. Storonska N., Markus A. (2023). Pedagogichna diialnist vydatnoi ukrainskoi pianistky Liubky Kolessy [Pedagogical activity of the outstanding Ukrainian pianist Liubka Kolessa]. In Z. Hnativ & T. Medvid (Eds.), *Teoriia ta praktyka mystetskoj edukatsii u tsyvilizatsiinykh vyklykakh sohodennia* (pp. 261–263). Drohobych: DDPU im. I. Franka. [in Ukrainian].
33. Sulim R. (1996). Muza romantyzmu [The muse of romanticism]. *Muzyka*. № 5. S. 20–21. [in Ukrainian].
34. Terehovska M. (2017). Liubka Kolessa v dzerkali svoiei doby [Liubka Kolessa in the mirror of her time]. *Kyivske muzyknavstvo – Kyiv Musicology*. № 56. S. 267–274. [in Ukrainian].
35. Usatiuk O. (1991). Molodi roky H. Neigauza [The early years of G. Neigauz]. *Muzyka*. № 4. S. 19–20. [in Ukrainian].
36. Filonenko L. (1993). Prysviacheno Nestorovi Nyzhankivskomu [Dedicated to Nestor Nyzhankivskyi]. *Muzyka*. № 2. S. 15. [in Ukrainian].
37. Shamaieva K. I. (1997). Pianist stolittia [Pianist of the century]. *Muzyka*. № 6. S. 12–15. [in Ukrainian].
38. Shubina L. (1995). Hrandiovanyi i nekomertsiiinyi [Grand and non-commercial]. *Muzyka*. № 5. S. 12–13. [in Ukrainian].
39. Shcherbaniuk I. (1994). Konkurs molodykh pianistiv [Competition of young pianists]. *Muzyka*. № 4. S. 31. [in Ukrainian].
40. Yusypei R. (2005). Yurii Kot: “Ja osterihaius populiarnoi muzyky” [Yurii Kot: “I’m cautious of popular music”]. *Muzyka*. № 5. S. 22–23. [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 08.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 02.09.2025

Дата публікації: 07.11.2025